

วารสาร **วิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่**

Area Based Development Research Journal

ปีที่ 1 ฉบับที่ 5 พฤษภาคม-มิถุนายน 2552

ต้นแบบการจัดการ
มลภาวะทางอากาศโดยชุมชน
กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน

เครือข่ายการสื่อสาร
กับศักยภาพการดำรงอยู่ของชุมชน
กรณีศึกษานบ้านทุ่งขวาง อำเภอพนมสนธิคม จังหวัดชลบุรี

ISSN 1906-3628

9 771906 362004

บทปริทัศน์

การพัฒนากระบวนการผลิตใหม่ที่บ้านเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

โดย : ดร.นิติพงษ์ ส่องศรีโรจน์

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษาและวิจัย คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การเลี้ยงไหมนับได้ว่าเป็นมีความสำคัญต่อภาคเกษตรของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือของไทยที่มีการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมมาก การศึกษา “การพัฒนากระบวนการผลิตใหม่ที่บ้านเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย” นับได้ว่าให้ความสำคัญแก่อาชีพการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมที่นับวันจะมีผู้ประกอบการรายนี้ลดน้อยลงไปด้วยความมุ่งหวังว่าการศึกษานี้จะช่วยให้มีปัญหาด้านการผลิตไหมจะยังคงเป็นมรดกของชาติไม่สูญหายไป

การศึกษานี้มีเงื่อนไขที่ต้องพิจารณาให้ลึกซึ้งก็คือ การให้ประโยชน์แก่เกษตรกร ไม่ว่าจะอยู่ในรูปการช่วยเหลือด้านพันธุ์ไหม ด้านวิชาการซึ่งมีมหาวิทยาลัยตั้งอยู่ใกล้พื้นที่ศึกษา เงื่อนไขดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกษตรกรเข้าร่วมโครงการหากไม่มีเงื่อนไขนี้ ก็เป็นไปได้ยากที่อาชีพดังกล่าวจะได้รับการสืบสานต่อที่ยั่งยืนได้ การวิจัยเรื่องนี้ก็พบว่า ในระยะเวลา 3 ปี จำนวนผู้เลี้ยงไหมในสองหมู่บ้านนั้น เพิ่มขึ้นเพียง 32 ราย หรือประมาณปีละ 3 ราย ซึ่งนับว่าน้อยมาก อีกทั้งยังไม่ทราบว่ามีหมู่บ้านเหล่านั้นมีจำนวนผู้ที่มีศักยภาพจะเลี้ยงไหมได้แต่ไม่สนใจที่จะเลี้ยงมีอยู่จำนวนเท่าใด ถ้าหากคิดเป็นสัดส่วนจะพบว่าอัตราการเพิ่มขึ้นน่าจะน้อยมาก จึงยังคงสรุปไม่ได้ว่าการวิจัยเรื่องนี้จะช่วยให้มีการเพิ่มขึ้นของผู้เลี้ยงไหม

จริง การวิจัยเรื่องนี้ถ้าได้ศึกษากลุ่มผู้ที่ไม่สนใจจะเลี้ยงไหมด้วยแล้วก็น่าจะเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยนี้เพิ่มขึ้นได้ไม่น้อย นอกจากนั้น การมุ่งกลุ่มเป้าหมายไปที่ผู้สูงวัยจะมีผลต่อความยั่งยืนของการประกอบอาชีพดังกล่าว เมื่อเวลาผ่านไปหากไม่มีผู้มารับช่วงต่อก็จะทำให้การสืบสานการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมไม่ต่อเนื่อง อีกทั้งกระบวนการเรียนรู้หากไม่มีการสืบทอดต่อคนรุ่นหลังก็เกินไปได้ว่าจะจะเป็นเพียงไฟไหม้ฟางเท่านั้น

ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ นอกจากการพัฒนากระบวนการผลิตแล้ว หากมีการสอดแทรกองค์ความรู้ด้านการตลาดซึ่งมีความเกี่ยวพันโดยตรงกับเรื่องกระบวนการผลิตเพราะจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ก็จะทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่ครบวงจรมากขึ้น เพราะเชื่อได้ว่าวิสาหกิจชุมชน แม้จะไม่ใช้ธุรกิจชุมชนก็ตาม แต่ก็คงไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงความต้องการของตลาดได้ ดังนั้นองค์ความรู้ด้านการตลาดจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง คงไม่มีใครอยากผลิตหากไม่มีคนซื้อหรือตลาดรองรับ

อย่างไรก็ดีโครงการวิจัยเรื่องนี้ก็ได้มีการพัฒนากระบวนการผลิต โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจ ซึ่งการเรียนรู้ร่วมกันก็จะก่อให้เกิดทุนทางด้านความรู้ที่จะพัฒนาศักยภาพของผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และส่งผลไปยังประสิทธิภาพการผลิตต่อไป